

Ключевые слова: любовь, эгоизм, свобода личности, саморазвитие, разрушение личности.

ANTINOMY OF LOVE AND SELFISHNESS IN CONTEXT THE SELF-DEVELOPMENT

Sidak L. M.

Was examined the oneness of love and selfishness as motivation of self-development or destruction of a personality on the erotic nature and theirs the antinomy on object.

Key words: love, selfishness, freedom of personality, the self-development, the destruction of a personality.

УДК 124.5+614.2

Л. О. Гончаренко, кандидат філософських наук, доцент

ЗДОРОВ'Я СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ: ЦІННОСТІ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ

Систематизовано суперечності збереження здоров'я людини. Розглянуто ціннісний аспект здоров'я. Запропоновано шляхи розуміння здоров'я людини як цінності.

Ключові слова: суперечності, цінності, здоров'я людини, модель здоров'я.

Здоров'я – це те, що люди більш за все
прагнуть зберегти і менш за все бережуть.

Жан де Лабрюйєр, XVII ст.

Актуальність проблеми. Здоров'я людини як багатоаспектне поняття міждисциплінарного характеру віддзеркалює одну із принципових характеристик людського існування. Здоров'я належить до вищих цінностей поряд із життям та свободою, а тому ця тема є універсальною та її аксіологічна актуальність не може бути вичерпана. Без філософської та аксіологічної інтерпретацій поняття «здоров'я» неможливе адекватне розуміння як ціннісних орієнтацій медицини, котра повинна забезпечувати людей власним служінням, максимально комфортно можливими і прийнятними формами життя людини, так і ціннісних орієнтацій самих людей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аксіологічний аспект здоров'я досліджували філософи (З. Батман, Ф. Блюхер, І. Журавльова, В. Казначеев, А. Ковалевська, Ю. Лисицин, В. Моїсеєв, Ю. Хоменко, Ю. Хрустальов, Б. Юдін та ін.), медики (М. Амосов, Г. Апанасенко, В. Бехтерев, І. Данилевський, В. Петленко, М. Семашко, В. Сержантів, С. Томілін, З. Френкель, І. Фролов, Г. Царегородцев, Ю. Шевченко та ін.), валеологи (Ю. Андреев, І. Брахман, В. Калбанов, В. Лободін та ін.). Однак залишаються маловивченими соціально-філософський аспект індивідуального здоров'я людини, а також проблема суперечностей його збереження.

Мета статті — узагальнення соціально-філософських досліджень ціннісного аспекту здоров'я людини; встановлення сучасного розуміння здоров'я як цінності; систематизація суперечностей збереження здоров'я людини; визначення шляхів розв'язання означеної проблематики.

Виклад основного матеріалу. Цілий спектр трансформацій, що викликали зміни у світі і країні, прямо або побічно впливає на предмет нашого дослідження — цінності здоров'я. У свою чергу це веде до утворення суперечностей, які можуть загострюватися у міру відмови від їхнього вирішення. У сучасному українському суспільстві склався тісно переплетений клубок суперечностей, пов'язаних із цінностями здоров'я людини. Найбільш значущими серед них є такі:

- між актуальними соціально-економічними потребами держави у здорових і працездатних громадянах та її низькими соціально-економічними можливостями щодо медичного забезпечення населення;
- між потребою суспільства у формуванні гармонійно здорової людини, орієнтованої на духовно-моральні цінності здоров'я, і відсутністю адекватної моделі її реалізації в соціумі;
- між прагненням медицини збереження здоров'я людини та зміною його генної структури негативним медикаментозним і екологічним впливом;
- між збільшенням тривалості життя людини і зниженням якості її здоров'я, що неминуче веде до скорочення активної фази життя;
- між наявністю в медицині цілого арсеналу вітчизняних і зарубіжних методик і методів ефективного лікування та обмежених можливостей їхнього застосування до малозабезпечених верств населення [1];
- між декларованою роллю інституту родини як суб'єкта формування ціннісного ставлення до здоров'я і його реальною некомпетентністю в цій сфері, а також низькою роллю родини у створенні позитивних типів самозбережувальної поведінки;
- між якісними змінами молодого покоління, викликаними появою негативних видів самозбережувальної поведінки (наркоманія, токсикоманія, алкоголізм, у тому числі молодіжний пивний алкоголізм, використання

стимуляторів і депресантів, ігнорування культури харчування, гіподинамія, авітальні стилі одягу і взуття, фетишизм, негативний частотно-хвильовий вплив та ін.) і консервативною системою реагування держави і суспільства на соціальні виклики подібного роду;

– між існуючою системою освіти і відсутністю чіткої концепції збереження та розвитку здоров'я школярів і студентів, що сприяла б виробленню навичок здорового способу життя і формуванню свідомості, спрямованої на сприйняття здоров'я як цінності та ресурсу для досягнення певних цілей. До речі, саме школа сприяє розвитку в дітей так званих «шкільних хвороб» [2].

Реалізація інтересів людини, у тому числі цінностей її здоров'я, вимагає вміння ефективно вирішувати суперечності, не накопичуючи їх, а перетворюючи на джерело прогресу і саморозвитку. Саме такий підхід здатний забезпечити розв'язання проблеми збереження здоров'я сучасної людини.

У сучасних дослідженнях з філософії, біології, деонтології, медицини наведено чимало визначень поняття «здоров'я». У преамбулі Статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) ще в 1946 р. подано визначення поняття «здоров'я», що дотепер є актуальним: «Здоров'я є станом повного фізичного, духовного та соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад» [3].

В. Д. Жирнов визначає здоров'я як «стан цілеспрямованої життєдіяльності, що відтворює психофізіологічну потребу в добровільній напрузі» [4, с. 41]. Таке визначення, на наш погляд, характеризує здоров'я як родовий атрибут діяльності людини.

Оскільки предметом нашого інтересу виступає аксіологічний аспект здоров'я, необхідно звернути увагу на визначення, подане І. О. Гундаровим: «Здоров'я — це здатність: а) дожити до необхідного віку; б) бути досить задоволеним собою у фізичному, духовному та соціальному аспектах; в) адекватно відповідати потребам родини і суспільства» [5, с. 158].

У поняття здоров'я як обов'язковий критерій повинна входити можливість повноцінної трудової і суспільної діяльності. Отже, у контексті взаємодії аксіологічного та поведінкового аспектів здоров'я у філософсько-аксіологічному плані Ю. С. Хоменко визначає як життєспроможність людини до дотримання здорового способу життя [6, с. 61]. Однак у такому визначенні є й свої заперечення. Сьогодні відкриваються широкі можливості для людини бути хазяїном свого здоров'я, які, однак, можуть обернутися на свою протилежність, коли турбота про власне здоров'я поневолює людину. Теза «здоров'я для людини» перетворюється на тезу «людина для здоров'я» [7, с. 83]. Кожна особистість має власні соціальні цінності і поняття про здоров'я, які можуть розходитися із загальновизнаними. Їхня трансформація, у свою чергу, спричиняє утворення індивідуальної, адаптованої до даної

людини концепції здоров'я. Саме на цьому етапі спостерігається розбіжність соціальної норми здоров'я та індивідуального ідеалу здоров'я. Для особистості здоров'я — можливість не тільки й не стільки ефективно діяти в соціальному плані, скільки повноцінно реалізувати себе в плані особистісного. Ось чому ідеал здоров'я виступає пріоритетним для людини і означає такий стан, що дозволяє почувати себе людиною і бути в гармонії із самим собою. Правила гри і стереотипи поведінки в сучасному соціумі зводять необхідність підтримки належної фізичної форми в ранг імперативу. Рівень самоконтролю і самореалізації людини в суспільстві такий, що будь-яка хвороба сприймається як її власна провина, оскільки сама людина не була досить рішучою і послідовною у дотриманні здорового способу життя: «...людина, що приймає рішення, повинна сама платити за ризики, на які вона йде» [8, с. 59].

Аксіологічна значущість здоров'я конкретного індивіда не може і не повинна бути тільки його надбанням і приналежністю, оскільки вона має кілька рівнів значущості: для суспільства; для корпорації; для самої людини; для її родини. У цьому сенсі ми маємо право говорити про соціальну благонадійність/неблагонадійність людини. Здоров'я, іншими словами, може бути настільки значущою цінністю, аби диктувати цілі, наміри та дії як окремих людей, так і соціальних інститутів аж до суспільства в цілому [7, с. 63].

Активне використання можливостей здоров'я людини залежить від правильного вибору пріоритетів: сприйняття здоров'я як мети веде до експлуатації здоров'я в ім'я яких-небудь цілей, а сприйняття здоров'я як засобу припускає дбайливе ставлення до здоров'я і досягнення благополуччя. Такий погляд спонукає людину ставитися до власного здоров'я з аксіологічних позицій: «Здоров'я — це не те, коли лікуєшся і видужуєш, а коли не занеджуєш». Але ж, як наголошував М. Амосов, про своє здоров'я в нашій країні піклуються лише 1–2% людей [9].

Для суспільства цінність здоров'я конкретного індивіда виражається в його професійній придатності (трудові ресурси) і соціальній активності, завдяки чому розвивається країна. Непряма вигода наявності здоров'я у людини полягає у тому, що вона не обтяжує державу тими можливими фінансовими витратами, які передбачаються для нездорових людей (різні види соціальної допомоги, медичне обслуговування та ін.). Користь позитивного індивідуального здоров'я *для корпорації*, виробничу сферу якої вона представляє, виявляється у взаємовигідній професійній приналежності і рівні її професіоналізму. Позитивне значення якості індивідуального здоров'я *для самої особистості та її родини* виражається в наповненні життя новим сенсом, є ресурсом для задоволення кар'єрних прагнень, формує стиль життєдіяльності людини.

Людина, яка вважає здоров'я за цінність, але не повною мірою усвідомлює яких практичних дій запобігти, повинна виробити своєрідну власну модель здоров'я і дотримуватися її все життя. Першочерговими позиціями такої моделі можуть бути такі: визначення ставлення людини до власного тіла; особистісне розуміння сутності здоров'я і цілей його збереження; знання законів функціонування організму і ступеня вольової регуляції та дотримання принципів життя; індивідуальне ставлення до хвороб (ступінь розвитку мотиваційних та інтелектуальних здатностей щодо пошуку виходу із кризової ситуації).

Висновки. Глобальна духовна та екологічна кризи суттєво віддзеркалюються негативними тенденціями на динаміці індивідуального здоров'я людини. Такий стан детермінує природний зростаючий інтерес до проблеми здоров'я як у загальнонауковому, так і у філософсько-антропологічному вимірах.

Здоров'я людини як цінність має абсолютне значення, оскільки зберігає його протягом всього життєвого циклу людини та існування всього людства. Це у свою чергу актуалізує необхідність формування в суспільстві та конкретної людини гуманістичного вектора мотивації на загальнолюдські цінності, повагу до себе та оточуючого середовища (бачити себе — у світі та світ — у собі).

Категорія «цінність індивідуального здоров'я» віддзеркалює сутність повноцінного буття людини та виступає необхідною передумовою повної реалізації її біосоціальних можливостей. Аналіз цінності індивідуального здоров'я людини дозволяє резюмувати, що переважна більшість відомих «хвороб цивілізації» мають антропогенне походження та детермінуються стилем життя людини і впливом соціуму. Вкрай необхідним є впровадження в життя кожної людини оздоровчої концепції як основи для побудови повноцінного життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апанасенко Г. Л. Охрана здоровья здоровых: постановка проблемы в Украине и России / Г. Л. Апанасенко // Укр. мед. часоп. — 2009. — № 4 (72). — С. 122–124.
2. Журавлева И. В. Отношение к здоровью индивида и общества / И. В. Журавлева ; Ин-т социологии РАН. — М. : Наука, 2006. — 238 с.
3. Устав (Конституция) Всемирной Организации Здравоохранения [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd47/RU/constitution-ru.pdf>.
4. Жирнов В. Д. Здоровье как антропологическая проблема / В. Д. Жирнов // Человек. — 2002. — № 6. — С. 32–41.

5. Гундаров И. А. Закон духовной детерминации здоровья / И. А. Гундаров // Философия здоровья. – М. : ИФ РАН, 2001. – С. 158–174.
6. Хоменко Ю. С. Здоров'я як цінність людини та складова культури / Ю. С. Хоменко // Грані. – 2011. – №4 (78). – С. 60–62.
7. Юдин Б. Г. Здоровье человека как проблема гуманитарного знания / Б. Г. Юдин // Философия здоровья. – М. : ИФ РАН, 2001. – С. 61–85.
8. Бауман З. Индивидуализированное общество / З. Бауман : пер. с англ. ; под ред. В. Л. Иноземцева. – М. : Логос, 2005. – 390 с.
9. Амосов Н. М. Энциклопедия Амосова. Алгоритм здоровья / Н. М. Амосов. – М. : АСТ ; Донецк : Сталкер, 2002. – 590 с.

ЗДОРОВЬЕ СОВРЕМЕННОГО ЧЕЛОВЕКА: ЦЕННОСТИ И ПРОТИВОРЕЧИЯ

Гончаренко Л. А.

Систематизированы противоречия сохранения здоровья человека. Рассмотрен ценностный аспект здоровья. Предложены пути понимания здоровья человека как ценности.

Ключевые слова: противоречия, ценности, здоровье человека, модель здоровья.

HEALTH OF MODERN HUMAN VALUES AND CONTROVERSY

Goncharenko L. O.

Contradictions of maintenance of human health are systematized. The valued aspect of health is considered. The ways of understanding of human health as values are offered.

Key words: contradictions, values, human health, model of health.

УДК 316 + 37.013

Г. І. Фінін, кандидат філософських наук, доцент

ВПЛИВ РОДИНИ НА ПІДГОТОВКУ ВІЙСЬКОВОГО ФАХІВЦЯ: ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІЙ ВИМІР

Здійснено філософсько-освітній аналіз впливу родини на підготовку військового фахівця. Досліджено роль та місце сучасної родини у соціумі. Охарактеризовано основні соціальні функції родини. Проаналізовано діяльність родинних асоціацій